

ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนเชียงคำ 1
สังกัดสำนักเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2
ACADEMIC LEADERSHIP OF SCHOOL ADMINISTRATORS IN CHIANG
KHAM SCHOOL GROUP 1 UNDER PHAYAO PRIMARY
EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 2

¹ชุตินัชชา ไชโย, ²ทัศนีย์ บุญมาภี, ³สังวาร์ วังแจ่ม และ ⁴สุรศักดิ์ สุทธสิริ
¹Chutinatcha Chaiyo, ²Tasnee Boonmaphi, ³Sangwan Wangcham
and ⁴Surasak Suttasiri

มหาวิทยาลัยนอร์ท-เชียงใหม่, ประเทศไทย
¹North-Chiang Mai University, Thailand

¹Chutinatcha.2@gmail.com, ²tasnee99@gmail.com, ³sungw_edq@yahoo.co.th,
⁴surasak@northcm.ac.th

Received : January 21, 2024; Revised : March 25, 2024; Accepted : April 30, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาและ
ศึกษาแนวทางพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนเชียงคำ 1 สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย จำนวน 127 คน
ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 15 คน และครูผู้สอน จำนวน 112 คน ผู้ให้ข้อมูลในการ
สัมภาษณ์เป็นผู้ทรงคุณวุฒิเลือกแบบเจาะจง จำนวน 7 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม
และแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วน
เบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา แล้วนำเสนอโดยวิธีพรรณนา ผลการวิจัย พบว่า ภาวะ
ผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนเชียงคำ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่
ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยดังนี้ ด้านการวางแผนกำหนดพันธกิจ ด้าน

¹ นักศึกษา, หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยนอร์ท-เชียงใหม่

² อาจารย์ ดร., หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยนอร์ท-เชียงใหม่

³ อาจารย์ ดร., หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยนอร์ท-เชียงใหม่

⁴ อาจารย์ ดร., หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยนอร์ท-เชียงใหม่

การส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการ ด้านการจัดการหลักสูตรและการสอน ด้านการประเมินผลและตรวจสอบความก้าวหน้า และด้านการนิเทศการสอน ตามลำดับ แนวทางพัฒนา คือ 1) ควรส่งเสริมให้ครูใช้ข้อมูลผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับห้องเรียน ระดับชาติ ร่วมกันวิเคราะห์วางแผน ตั้งเป้าหมาย กำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ จัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา แผนปฏิบัติการประจำปี และร่วมพัฒนา 2) ควรมีการกำกับติดตามการนำหลักสูตรไปใช้ และพัฒนาปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง ส่งเสริมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) 3) ควรส่งเสริม สนับสนุนใช้สื่อ เทคโนโลยี คอมพิวเตอร์ อย่างเพียงพอโดยระดมทรัพยากร สร้างเครือข่ายสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก 4) ควรนิเทศติดตามอย่างต่อเนื่อง มีแผนนิเทศ ใช้หลักการมีส่วนร่วม ปรับทัศนคติของครูเป็นการนิเทศ เพื่อให้ความช่วยเหลือ สร้างบรรยากาศแบบเป็นกันเอง สรุปผลและสะท้อนผลการนิเทศ นำข้อมูลที่ได้มาพัฒนาครู และพัฒนาการจัดการเรียนการสอน 5) ควรส่งเสริมให้ครูนำผลสอบระดับชั้นเรียน ระดับชาติ ร่วมกันวิเคราะห์จัดกลุ่มเรียนดี เรียนอ่อน จัดทำแผนพัฒนาเฉพาะกลุ่ม สอนซ่อมเสริม ส่งเสริมให้ผู้ปกครอง ชุมชนมีส่วนร่วมผ่านระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

คำสำคัญ : ภาวะผู้นำทางวิชาการ; ผู้บริหารสถานศึกษา; กลุ่มโรงเรียนเชียงคำ 1

Abstract

The purpose of this study was to study and find guidelines to develop the academic leadership of school administrators in Chiang Kham School Group 1 under the Phayao Primary Educational Service Area Office 2. The sample was 127 school administrators and teachers in the academic year 2023 and 7 qualified persons in interviews, chosen by the specific method. Tools included questionnaires and interviews, the data were analyzed by mean, standard deviations, and content analysis. The results showed that in overall, it was at a high level, when considered on a side-by-side basis, it was found to be at a high level in all aspects, in descending order of average values, as follows: mission setting planning, academic climate promotion, curriculum and teaching management, evaluation and progress monitoring, and instructional supervision, respectively. The development guidelines was that: 1) Teachers should be encouraged to use national classroom-level achievement. They should analyze, plan, set goals, set a vision, mission, develop an educational quality improvement plan, an annual action plan, and joint development together. 2) Curriculum implementation and continuous improvement should be monitored and continued to promote active learning activities. 3) There should be the promotion and support the use of computer technology media adequately by mobilizing resources, creating a network of support from external agencies. 4) Supervision should be continuously monitored. There should be supervision plan using principles of participation to adjust teachers' views as supervise to provide assistance, create a friendly atmosphere, summarize results and reflect the results of supervision, and use the information to develop teacher and teaching management. 5) Teachers should be encouraged to bring the results of national class exams to analyze, organize groups of fast learners and slow

learners, set a development plan, teach extra-courses, encourage parents and community to participate through the student support system.

Keywords : academic leadership, school administrators, Chiang Kham School Group 1

บทนำ

การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างคน สร้างสังคม และสร้างชาติ เป็นกลไกหลักในการพัฒนากำลังคนให้มีคุณภาพ สามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นในสังคมได้อย่างเป็นสุขในกระแสการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลกศตวรรษที่ 21 จึงมีความจำเป็นที่ต้องปฏิรูปการศึกษาเพื่อให้ระบบการศึกษาเป็นกลไกหลักของการขับเคลื่อนประเทศ ภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับใหม่ กรอบยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (พ.ศ.2560-2579) โดยกำหนดวิสัยทัศน์ไว้ว่า “คนไทยทุกคนได้รับการศึกษาและเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ ดำรงชีวิตอย่างเป็นสุข สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และการเปลี่ยนแปลงของโลกศตวรรษที่ 21” โดยมุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคนให้มีคุณลักษณะ และทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษ ที่ 21 (สำนักเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) และกรอบทิศทางของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566-2570) เพื่อพลิกโฉมประเทศไทยสู่ “สังคมก้าวหน้า เศรษฐกิจสร้างมูลค่า อย่างยั่งยืน” (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ สำนักงานয়รัฐมนตรี, 2560)

ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นบุคลากรสำคัญต่อการบริหารและการจัดการศึกษา สถานศึกษาที่นักเรียนมีคุณภาพดีมักจะเป็นสถานศึกษาที่ผู้บริหารใส่ใจงานด้านวิชาการมาก (พิมพ์พรหม สุริโย, 2552 อ้างถึงใน เกตุสุดา กิ่งการจร, 2560) ผู้บริหารสถานศึกษานอกจากจะต้องเป็นผู้มีวิสัยทัศน์ คุณธรรม จริยธรรมมีทักษะในการบริหารแล้วจำเป็นต้องมีภาวะผู้นำทางวิชาการ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนา ระบบราชการ, 2553 อ้างถึงในกิ่งกาญจน์ สุขสำราญ, 2565)

ภาวะผู้นำทางวิชาการมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อคุณภาพการสอนของครูและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ผู้บริหารโรงเรียนยุคใหม่จะต้องมีภาวะผู้นำทางวิชาการ ใช้โอกาสใช้ความเป็นผู้นำอย่างเต็มศักยภาพ ผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำจะสามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพส่งผลต่อบรรยากาศขององค์กรเพื่อให้สามารถปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายขององค์กรได้ (ปรียาภรณ์ เรืองเจริญ, 2560)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะเยา เขต 2 ได้รายงานข้อมูลผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในแผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2566 พบว่า ผลสอบในการศึกษา 2564 คะแนนเฉลี่ยรวมลดลงกว่า ปีการศึกษา 2563 ทั้งนี้มี ปัญหาสืบเนื่องมาจากผู้บริหารไม่ได้กำหนดนโยบาย เป้าหมาย และจุดเน้นที่พัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนให้สอดคล้องกับงานวิชาการของโรงเรียน และขาดการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายจัดทำ แผนพัฒนางานวิชาการ ครูขาดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตร และนำหลักสูตรไปจัดการเรียนการสอนให้ตามบรรลุลจุดมุ่งหมาย การนิเทศติดตามขาดความต่อเนื่องไม่นำผลการนิเทศมา

พัฒนา ปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน และขาดสื่อการสอนด้านICT คอมพิวเตอร์ ไม่เพียงพอต่อการใช้งานในการศึกษาค้นคว้าหาความรู้ของนักเรียนได้ (สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2, 2566)

จากเหตุผลและความสำคัญที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการ มีความสำคัญต่อผู้บริหารสถานศึกษา ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร สถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนเชียงคำ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 เพื่อให้ผู้บริหารสถานศึกษาได้ทราบข้อมูลภาวะผู้นำทางวิชาการของตนเอง สามารถใช้เป็นข้อมูล วางแผนพัฒนาตนเองได้ อีกทั้งสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 และหน่วยงาน ทางการศึกษา หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องใช้ข้อมูลเป็นแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของ ผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนาผู้บริหารให้ทำงานมีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนเชียงคำ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2
2. เพื่อศึกษาแนวทางพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่ม โรงเรียนเชียงคำ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนในกลุ่มโรงเรียนเชียงคำ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 ปีการศึกษา 2566 ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 15 คน ครูผู้สอน จำนวน 175 คน รวมทั้งหมด 190 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนในกลุ่มโรงเรียนเชียง คำ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 127 คน ผู้บริหารสถานศึกษา 15 คน ครูผู้สอน 112 คน โดยการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง ตามตารางของ เครจซี และมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970 อ้างถึงในกึ่งกาญจน์ สุขสำราญ, 2565) จากนั้นทำ การสุ่มอย่างง่าย (Proportional Simple Random Sampling) ตามสัดส่วนจำนวนของแต่ละโรงเรียน

ผู้ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์เลือกแบบเจาะจง จำนวน 7 คน ประกอบด้วยศึกษานิเทศก์ จำนวน 1 คน ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 3 คน และครูวิชาการโรงเรียน จำนวน 3 คน วิทยฐานะชำนาญการ พิเศษขึ้นไป

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ใช้กรอบแนวคิดที่ได้จากการสังเคราะห์องค์ประกอบของภาวะผู้นำทางวิชาการ ตามแนวคิด ของ พัชรภรณ์ จันทพล (2559) เพ็ญญา พลัฒิม (2559) เสาวภาพันธ์ ศรีประเสริฐ (2560) สุมณา ศรี

กงพาน (2560) กิ่งกาญจน์ สุขสำราญ (2565) กรรณิการ์ วีระวงศ์ (2564) และธนิต รัตนศักดิ์ดา (2565) มาสรุปเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย ซึ่งมีภาวะผู้นำทางวิชาการ 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการวางแผนกำหนดพันธกิจ 2) ด้านการจัดการหลักสูตรและการสอน 3) ด้าน การส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการ 4) ด้านการนิเทศการสอน และ5) ด้านการประเมินผลและตรวจสอบความก้าวหน้าของนักเรียน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ได้จากการศึกษา เอกสารงานวิจัยและแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วยดังนี้

3.1 แบบสอบถาม ซึ่งมีจำนวน 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ(Check list)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนเชียงคำ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 จำนวน 5 ด้าน เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ของลิเคอร์ท (Likert) (อ้างถึงในธนิต รัตนศักดิ์ดา, 2565)

3.2 แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง โดยนำประเด็นที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดของแต่ละด้านมากำหนดเป็นประเด็นคำถามสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเชิงปริมาณ สถิติที่ผู้วิจัยใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือการหาค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การวิจัยเชิงคุณภาพ คือ การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) และสังเคราะห์ข้อมูลเป็นความเรียง

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนเชียงคำ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 ดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนเชียงคำ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2

ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อส่งเสริมการพัฒนาที่ยั่งยืน		ระดับปฏิบัติ		
		\bar{X}	S.D.	แปลผล
1	ด้านการวางแผนกำหนดพันธกิจ	4.17	0.47	มาก
2	ด้านการจัดการหลักสูตรและการสอน	4.07	0.40	มาก
3	ด้านการส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการ	4.12	0.43	มาก
4	ด้านการนิเทศการสอน	3.86	0.39	มาก
5	ด้านการประเมินผลและตรวจสอบความก้าวหน้า ของนักเรียน	4.00	0.45	มาก
โดยรวม		4.04	0.36	มาก

จากตาราง 1 พบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียน เชียงคำ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมาก ไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการวางแผนกำหนดพันธกิจ รองลงมาคือ ด้านการส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการ และด้านการจัดการหลักสูตรและการสอน ตามลำดับ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยลำดับสุดท้าย คือ ด้านการนิเทศการสอน เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า

ด้านการวางแผนกำหนดพันธกิจ โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ผู้บริหารกำหนดนโยบาย จุดเน้น วิสัยทัศน์ และพันธกิจให้สอดคล้องกับงานวิชาการของโรงเรียน ข้อที่มีค่าเฉลี่ยอันดับสุดท้ายคือ ผู้บริหารส่งเสริมให้ครูใช้ข้อมูลด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนของแต่ละกลุ่มสาระในการพัฒนาเป้าหมายด้านวิชาการของโรงเรียน

ด้านการจัดการหลักสูตรและการสอน โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ผู้บริหารมีบทบาทสำคัญในการสร้างหลักสูตร และให้ความรู้ ความเข้าใจแก่ครูเกี่ยวกับการนำหลักสูตรไปใช้ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยอันดับสุดท้ายคือ ผู้บริหารกำกับติดตามการนำหลักสูตรไปใช้ และพัฒนาปรับปรุงหลักสูตร

ด้านการส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการ โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ผู้บริหารพัฒนาสิ่งแวดล้อมในห้องเรียน และนอกห้องเรียนโรงเรียนให้สวยงาม เป็นระเบียบและปลอดภัยที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียน ข้อที่มีค่าเฉลี่ยอันดับสุดท้ายคือ ผู้บริหารจัดสรรสื่อเทคโนโลยี คอมพิวเตอร์ให้เพียงพอสำหรับนักเรียน

ด้านการนิเทศการสอน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ผู้บริหารร่วมกับครูในวางแผนการนิเทศการเรียนการสอน และกำหนดปฏิทินการนิเทศที่ชัดเจน ข้อที่มีค่าเฉลี่ยอันดับสุดท้ายคือ ผู้บริหารนำผลที่ได้จากการนิเทศการศึกษามาเป็นข้อมูลในการพัฒนาครูและพัฒนาการจัดการเรียนการสอน

ด้านการประเมินผลและตรวจสอบความก้าวหน้าของนักเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ผู้บริหารให้ครูรายงานผลการประเมินความก้าวหน้าของนักเรียนแก่นักเรียนทราบ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยอันดับสุดท้ายคือ ผู้บริหารสนับสนุนให้ครูวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเพื่อสรุปผลนักเรียนที่เรียนอ่อนและนักเรียนที่เรียนดี

2. ผลการสังเคราะห์ข้อมูลแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนเชียงคำ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 ได้ผลดังนี้

ด้านการวางแผนกำหนดพันธกิจ คือควรส่งเสริมให้ครูใช้ข้อมูลผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับชั้นเรียน ระดับชาติ ร่วมกันวิเคราะห์ วางแผนตั้งเป้าหมายการพัฒนาทางวิชาการ กำหนดนโยบาย วิสัยทัศน์ พันธกิจ จัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา แผนปฏิบัติการประจำปี กิจกรรมยกระดับผลสัมฤทธิ์ แจ้งให้ทุกฝ่ายได้ทราบและเข้าใจเป้าหมายการพัฒนา รวมทั้งพัฒนาครูในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้สื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยี และวัดประเมินผลโดยใช้ตัวชี้วัดระหว่างทาง ตัวชี้วัดปลายทาง และจัดทำSAR เมื่อสิ้นปีการศึกษาโดยใช้วงจรคุณภาพ PDCA

ด้านการจัดการหลักสูตรและการสอน คือควรศึกษาทำความเข้าใจหลักสูตรให้ชัดเจน เป็นผู้ นำพา ส่งเสริม พัฒนาคูรู้ให้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตร การนำหลักสูตรไปใช้พัฒนานักเรียน ทุกมิติให้บรรลุตามเป้าหมาย เน้นการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายโดยใช้วงจรคุณภาพ PDCA เช่น การจัด อบรม การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ PLC มีแผนการนิเทศติดตามเรื่องหลักสูตร อย่างชัดเจน นำผลการนิเทศ พัฒนาปรับปรุงหลักสูตรอย่างต่อเนื่องทุกระยะ และสรุปผลการใช้หลักสูตรเมื่อสิ้นปีการศึกษาโดยจัดทำ SAR

ด้านการส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการ คือควรส่งเสริม สนับสนุนให้ครูและนักเรียนได้ใช้สื่อ และนวัตกรรม เทคโนโลยี คอมพิวเตอร์ เพื่อใช้ในกิจกรรมการเรียนรู้อย่างเพียงพอ บริหารงบประมาณ อย่างมีคุณภาพมุ่งเน้นด้านวิชาการ มีการระดมทรัพยากร สร้างเครือข่าย ในการสนับสนุนงบประมาณ หรือปัจจัยด้านอื่นๆ จากหน่วยงานภายนอก เพื่อสรรหา พัฒนาสื่อ เทคโนโลยี คอมพิวเตอร์ให้ทันสมัย ตอบสนองตามความต้องการของครูและนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ด้านการนิเทศการสอน คือควรให้ความสำคัญกับการนิเทศการศึกษาอย่างต่อเนื่อง เป็น รูปธรรม มีแผนนิเทศ มีการนิเทศติดตามที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ ใช้หลักการ มีส่วนร่วม สร้างขวัญกำลังใจ ปรับทัศนคติของครูเป็นการนิเทศเพื่อให้ความช่วยเหลือ สร้างบรรยากาศแบบเป็น กันเองมุ่งสู่การพัฒนาให้นักเรียนทุกมิติ ส่งเสริมพัฒนาครูจัดกิจกรรม การเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) สรุปผลและสะท้อนผลการนิเทศใช้วงจรคุณภาพ PDCA นำข้อมูลที่ได้มาพัฒนาครูและ พัฒนาการจัดการเรียนการสอนครั้งต่อไป

ด้านการประเมินผลและตรวจสอบความก้าวหน้าของนักเรียน คือควรให้ความสำคัญกับงาน วิชาการด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ส่งเสริมให้ครูนำผลสอบระดับชั้นเรียน ระดับชาติ ร่วมกัน วิเคราะห์เพื่อคัดกรองนักเรียน จัดกลุ่มนักเรียนที่เรียนเก่ง เรียนอ่อน จัดทำแผนพัฒนานักเรียนเฉพาะ กลุ่ม จัดกิจกรรมสอนซ่อมเสริม นิเทศติดตามความก้าวหน้าอย่างต่อเนื่อง ส่งเสริมให้ผู้ปกครอง ชุมชน มีส่วนร่วมผ่านระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

อภิปรายผล

1. ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนเชียงคำ 1 สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อ พิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไป นาน้อย ดังนี้ ด้านการวางแผนกำหนดพันธกิจ รองลงมาคือ ด้านการส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการ และด้านการ จัดการหลักสูตรและการสอน ตามลำดับ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยลำดับสุดท้าย คือ ด้านการนิเทศการสอน

2. การศึกษาแนวทางพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่ม โรงเรียนเชียงคำ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 ได้ดังนี้

ด้านการวางแผนกำหนดพันธกิจ คือ ควรส่งเสริมให้ครูใช้ข้อมูลด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ระดับชั้นเรียน ระดับชาติ ร่วมกันวิเคราะห์ วางแผนตั้งเป้าหมายการพัฒนา กำหนดนโยบาย วิสัยทัศน์ พันธกิจ จัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา แผนปฏิบัติการประจำปี กิจกรรมยกระดับผลสัมฤทธิ์ แจ้ง

ให้ทุกฝ่ายได้ทราบและเข้าใจเป้าหมายการพัฒนา รวมทั้งพัฒนาครูในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้สื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยี และวัดประเมินผลโดยใช้ตัวชี้วัดระหว่างทาง ตัวชี้วัดปลายทาง และจัดทำSAR เมื่อสิ้นปีการศึกษาโดยใช้วงจรคุณภาพ PDCA สอดคล้องกับงานวิจัยของกัลยารัตน์ ศรีเนตร (2559) ได้ศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 กล่าวถึงแนวทางการพัฒนาด้านการกำหนดเป้าหมายของโรงเรียน ผู้บริหารควรนำข้อมูลด้าน ผลการเรียนรู้ของนักเรียนมาวิเคราะห์ และวางแผนเพื่อนำไปพัฒนาเป้าหมายด้านวิชาการของโรงเรียน

ด้านการส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการคือ ควรส่งเสริม สนับสนุนให้ครู และนักเรียนได้ใช้สื่อและนวัตกรรม เทคโนโลยี คอมพิวเตอร์ เพื่อใช้ในกิจกรรมการเรียนรู้ได้อย่างเพียงพอ บริหารงบประมาณอย่างมีประสิทธิภาพมุ่งเน้นด้านวิชาการ มีการระดมทรัพยากร สร้างเครือข่ายในการสนับสนุนงบประมาณ หรือปัจจัยด้านอื่นๆ จากหน่วยงานภายนอก เพื่อสรรหา พัฒนาสื่อ เทคโนโลยี คอมพิวเตอร์ให้ทันสมัยตอบสนองตามความต้องการของครูและนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของกิงกาญจน์ สุขสำราญ (2565) ได้ศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ในกลุ่มอำเภอปลวกแดง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 1 กล่าวถึงแนวทางการพัฒนาด้านการส่งเสริมบรรยากาศทางการเรียนการสอน ควรจัดหาสื่อการเรียนการสอนให้เพียงพอและมีความทันสมัยต่อจำนวนนักเรียน เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนของครูโดยการระดมทรัพยากรจากชุมชน

ด้านการจัดหลักสูตรและการสอนคือ ควรศึกษาทำความเข้าใจหลักสูตรให้ชัดเจน เป็นผู้นำพา ส่งเสริม พัฒนาครูให้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตร การนำหลักสูตรไปใช้พัฒนานักเรียนทุกมิติให้บรรลุตามเป้าหมาย เน้นการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายโดยใช้วงจรคุณภาพ PDCA เช่น การจัดอบรม การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ PLC มีแผนการนิเทศติดตามเรื่องหลักสูตรอย่างชัดเจน นำผลการนิเทศพัฒนาปรับปรุงหลักสูตรอย่างต่อเนื่อง และสรุปผลการใช้หลักสูตรเมื่อสิ้นปีการศึกษาโดยจัดทำ SAR สอดคล้องกับงานวิจัยของสุชิน ประสานพันธ์ (2564) ได้ศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 1 กล่าวถึงแนวทางการพัฒนาการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องได้มีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาโดยหลักสูตรสถานศึกษาสอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความชัดเจน เนื้อหาไม่มากจนเกินไป มีความชัดเจน ครูผู้สอนสามารถนำไปใช้ได้จริงโดยผู้บริหารและครูผู้สอนจะมีการประเมินและปรับปรุงหลักสูตรอยู่เสมอ

ด้านการประเมินผลและตรวจสอบความก้าวหน้าของนักเรียนคือ ควรให้ความสำคัญกับงานวิชาการด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ส่งเสริมให้ครูนำผลคะแนนระดับชั้นเรียน ระดับชาติ ร่วมกันวิเคราะห์เพื่อคัดกรองนักเรียน จัดกลุ่มนักเรียนที่เรียนเก่ง เรียนอ่อน จัดทำแผนพัฒนานักเรียนเฉพาะกลุ่ม จัดกิจกรรมสอนซ่อมเสริม นิเทศติดตามความก้าวหน้าอย่างต่อเนื่อง ส่งเสริมให้ผู้ปกครอง ชุมชนมีส่วนร่วมผ่านระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของธนิต รัตนศักดิ์ดา (2565) ได้ศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ประถมศึกษาปราชญ์บุรี เขต 2 กล่าวถึงแนวทางการพัฒนาด้านการประเมินผลและตรวจสอบความก้าวหน้าของนักเรียน ผู้บริหารสถานศึกษา ควรสนับสนุนให้ครูวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เพื่อสรุปผลนักเรียนที่เรียนอ่อนและนักเรียนที่เรียนดีจัดให้มีการทดสอบการอ่านออกเขียนได้ของนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาตอนต้น เน้นย้ำให้ครูวัดและประเมินผลนักเรียนตามระเบียบและข้อกำหนดแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ และมีการติดตามการวัดและประเมินผลนักเรียนให้เป็นไปตามปฏิทินที่ฝ่ายวิชาการกำหนด

ด้านการนิเทศการสอน คือ ควรให้ความสำคัญกับการนิเทศการศึกษาอย่างต่อเนื่อง เป็นรูปธรรม มีแผนนิเทศ มีการนิเทศติดตามที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ ใช้หลักการมีส่วนร่วม สร้างขวัญกำลังใจ ปรับทัศนคติของครูเป็นการนิเทศเพื่อให้ความช่วยเหลือ สร้างบรรยากาศแบบเป็นกันเองมุ่งสู่การพัฒนาให้นักเรียนทุกมิติ ส่งเสริมพัฒนาครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) สรุปผลและสะท้อนผลการนิเทศใช้วงจรคุณภาพ PDCA นำข้อมูลที่ได้มาพัฒนาครูและพัฒนาการจัดการเรียนการสอนครั้งต่อไป สอดคล้องกับงานวิจัยของปนัดดา สระคำ (2565) ได้ศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 กล่าวถึงแนวทางการพัฒนาการนิเทศการศึกษา ผู้บริหารนำผลที่ได้จากการนิเทศการศึกษามาเป็นข้อมูลในการพัฒนาครูและพัฒนาการจัดการเรียนการสอน เพื่อนำมาพัฒนาและปรับปรุงในการจัดการเรียนการสอนในครั้งถัดไป

องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษา

จากผลการวิจัยที่ผู้วิจัยได้ทำการศึกษา ผู้วิจัยจึงขอเสนอแนะเพื่อเป็นแนวทางในการนำผลการวิจัยไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการจัดการศึกษา ในด้านการนิเทศการสอน คือ ผู้บริหารสถานศึกษาควรนิเทศการศึกษาอย่างต่อเนื่องทั้งเป็นทางการและไม่เป็นทางการ มีแผนนิเทศ ใช้หลักการมีส่วนร่วม สร้างขวัญกำลังใจ ปรับทัศนคติของครูเป็นการนิเทศเพื่อให้ความช่วยเหลือ สร้างบรรยากาศแบบเป็นกันเอง สรุปผลและสะท้อนผลการนิเทศ นำข้อมูลที่ได้มาพัฒนาครูและพัฒนาการจัดการเรียนการสอน ซึ่งเป็นด้านที่มีความสำคัญในการติดตามการบริหารจัดการสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ ผู้บริหารควรมีความรู้ ทักษะ เทคนิคในการนิเทศติดตามงานกับบุคลากรในสถานศึกษาแบบเป็นกัลยาณมิตร โดยใช้วงจรคุณภาพ PDCA ที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาของนักเรียนให้เกิดคุณลักษณะ และทักษะในศตวรรษที่ 21 และควรทำวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการนิเทศของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษา

เอกสารอ้างอิง

กรรณิการ์ วีระวงศ์. (2564). การศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยพะเยา.

- กัลยารัตน์ ศรีเนตร. (2559). *ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยบูรพา.
- กิงกาญจน์ สุขสำราญ. (2565). *ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ในกลุ่มอำเภอปลวกแดง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเกริก.
- ธนิต รัตนศักดิ์ตา. (2565). *ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราจีนบุรี เขต 2*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเกริก.
- ปนัดดา สระคำ. (2565). *การศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
- ปรียาภรณ์ เรืองเจริญ. (2560). *ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ.
- พัชราภรณ์ จันทพล. (2559). *ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนในอำเภองครักษ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครนายก*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยบูรพา.
- เพ็ญนภา พลับฉิม. (2559). *ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพะเยา เขต 2. (2565). *แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566*. พะเยา.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพะเยา เขต 2. *รายงานสรุปผลการประเมินคุณภาพภายนอก ปีงบประมาณ พ.ศ.2563-2566*. เอกสารลำดับที่ 010/2566 กลุ่มนิเทศ ติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา. พะเยา.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2560-2579*. กรุงเทพมหานคร : พริกหวานกราฟฟิค.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานกฤษฎมนตรี. *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 พ.ศ. 2566 - 2570*.
- สุชิน ประสานพันธ์. (2564). *ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ.
- สุนา ศรีกพาน. (2560). *การศึกษาบทบาทภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดระยอง จันทบุรีและตราด*. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- เสาวภาพันธ์ ศรีประเสริฐ. (2560). *ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักการศึกษาเมืองพัทยา*. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยบูรพา.